

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ім. Г. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» ім. І. СІКОРСЬКОГО

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ ХІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»**

**REPORTS OF THE XI INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE “A PERSON, A SOCIETY, COMMUNICATIVE TECHNOLOGIES”**

м. Харків, 26–27 жовтня 2023 р.

Харків
2023

УДК 740+656+338

ББК 87

Л 93

Головні редактори:

Панченко С.В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, ректор Українського державного університету залізничного транспорту

Андрущенко В.П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Редакційна колегія:

Абашик В.О. – д-р філос. наук, професор

Бабенко А.О. – канд. техн. наук, доцент

Вельш Вольфганг – габілітований доктор філософії, професор

Даніл'ян В. О. – канд. філос. наук, доцент

Дудін О.А. – канд. техн. наук, доцент

Змій С.О. – канд. техн. наук, доцент

Каграманян А.О. – канд. техн. наук, доцент

Колеснік К. Е. – канд. іст. наук, доцент, академік ТАУ

Коростельов Є.М. – канд. техн. наук, доцент

Кравець А. М. – канд. техн. наук, доцент

Куценко М. Ю. – канд. техн. наук, доцент

Лисечко В.П. – канд. техн. наук, доцент

Лях В.В. – д-р філос. наук, професор

Новіков Б. В. – д-р філос. наук, професор

Павлов В. І. – канд. філос. наук, доцент

Панченко В. В. – канд. техн. наук, доцент

Соломніков І.В. – канд. екон. наук, доцент

Семенцова О.В. – канд. екон. наук, доцент

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Устенко О. В. – д-р техн. наук, професор, академік ТАУ

Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету залізничного транспорту (протокол № 6 від 11.12.2023 р.)

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. 26-27 жовтня 2023р. Відп. за випуск В.О. Даніл'ян. — Харків : Мачулін, 2023. — 242 с..

ISBN 978-617-8195-79-3

УДК 740+656+338

Матеріали подано в авторській редакції

ISBN 978-617-8195-79-3

© Авторський колектив, 2023

© Мачулін, худ. оформлення, 2023

БЕРЕЗНИЙ В.М., *ст.викладач*
ЄРМОЛЕНКО О.А., *к.е.н., доцент,*
ЛИСЬОНКОВА Н.М., *к.е.н., доцент,*
Український державний університет залізничного транспорту
м. Харків, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ В ЕПОХУ НЕЙРОМЕРЕЖ

Впровадження нейромереж і мовних моделей у систему освіти змінює парадигму навчання та взаємодії з інформацією. Під впливом технологічних досягнень студенти набувають здатність самостійно засвоювати різноманітні можливості, тоді як викладачі шукають нові підходи для підвищення якості навчання та залучення своїх учнів до активного процесу навчання.

На сьогоднішній день ми можемо лише проводити попередню оцінку потенційних переваг та ризиків використання цифрових когнітивних помічників у різних аспектах життя. Проте важливо зрозуміти, що не має можливості просто відкидати та ігнорувати цей тренд використання нейромереж. Експерти Кембриджського університету називають використання штучного інтелекту головним трендом EdTech 2023 року, а аналітики P&S Intelligence пророкують світовому ринку освітніх технологій річне зростання на 36% до 2030 року [1, 2].

До беззаперечних переваг застосування нейромереж та мовних моделей в освіті відносяться підвищення швидкості та глибини навчання, можливість отримувати швидкий та інтуїтивний доступ до великої кількості даних та ресурсів, а також перспективи переходу від масової освіти до індивідуального і нові способи полегшення розуміння складних тем.

Незважаючи на різну технічну природу, мовні моделі та нейромережі нагадують інтернет на стадії його зародження. Це явища одного масштабу, що захоплюють світ лавиноподібно та без жодного загального контролю.

Нове глобальне дослідження ЮНЕСКО, в якому взяли участь понад 450 шкіл та університетів, показало, що всього менше 10 відсотків освітніх закладів розробили інституційну політику або офіційне керівництво із використання генеративних програм штучного інтелекту. [2].

Прихильники класичної освітньої системи пішли звичним шляхом – запропонували заборонити використання учнями ChatGPT. Один із провідних університетів Франції Institute of Political Studies (IEP) вже випустив відповідне розпорядження, назвавши застосування чат-бота шахрайством та плагіатом [3].

Результати показують, що негайне вироблення заходів у відповідь на раптову появу додатків, здатних створювати письмові та візуальні твори, є непростим завданням для навчальних закладів.

Головними проблемами широкого впровадження інструментів штучного інтелекту в освітній процес є відсутність правової та методологічної основи для

цього, а також традиційна інерція викладацького складу. І якщо регуляторну невизначеність поки що можна трактувати як поле можливостей, створюючи способи застосування штучного інтелекту в ініціативному порядку, то кадрове питання необхідно враховувати прямо зараз.

Всебічна цифровізації системи освіти, яка активно розвивається в останні роки та перехід на дистанційну форму навчання, проявили важливу тенденцією, пов'язану з тим що певна частка викладачів, особливо з великим досвідом роботи, часто виявляються не схильними до впровадження нових технологій. Система освіти продовжує готувати випускників по-старому, повільно та неповоротко, роками впроваджуючи ті чи інші незначні нововведення, що у перспективі може призвести до нової стратифікації суспільства. Нова нерівність може народитися якраз через неоднорідність проникнення когнітивних помічників, а саме систем штучного інтелекту.

Незважаючи на можливі обмеження, які навчальні заклади можуть намагатися накласти на використання ChatGPT, сценарій використання цього інструмента, разом з численними іншими нейромережами, залишається реалістичним для студентів. Поточний педагогічний процес, який ґрунтується на стандартних навчальних завданнях та традиційній системі оцінювання на основі балів, вже втратив свою ефективність, коли OpenAI відкрила вільний доступ до ресурсів штучного інтелекту.

Роль викладача в цьому новому підході кардинально змінюється, і викладач перестає бути простим посередником знань, а стане креативним наставником, здатним краще розуміти потреби та інтереси кожного студента, а також знаходити найкращі способи подачі матеріалу для них. При цьому важливішим стає не отримання оцінки, а досягнення результату.

ChatGPT легко може автоматизувати процес перевірки студентських завдань, що становить значний крок у впровадженні технологій штучного інтелекту в освітній процес. Додатковим і важливим аспектом є можливість створення навчальних матеріалів з високою ефективністю. Нейромережі здатні швидко обробляти великі обсяги інформації та створювати індивідуальні завдання на основі наявних прикладів. З використанням комбінації кількох нейромереж є можливість створювати інтерактивні навчальні матеріали, включаючи ілюстрації, графіки, діаграми на основі текстових описів чи ескізів.

Важливо, щоб педагоги не тільки приймали ці технологічні зміни, але й підтримували їх активне впровадження. Це вже не є важким завданням, оскільки нові можливості допомагають досягати вищого рівня ефективності та розширюють можливості освіти. Роль педагога залишиться неоціненною та незамінною, але завдання, на яких в майбутньому йому прийдеться фокусуватися, стануть більш творчими та більш відповідальними. В їх основі

лежатимуть індивідуальний підхід, підтримка мотивації та оцінка результатів навчання на рівні широти кругозору студента, освоєння ним методів аналізу та синтезу, здатності до системного мислення, а не натренованості у проходженні однотипних тестів.

Список використаних джерел

1 Kevin Martin Top 5 EdTech trends for 2023

URL: <https://www.cambridge.org/elt/blog/2023/02/02/top-5-edtech-trends-for-2023/>

2 Global Industry Revenue Estimation and Demand Forecast to 2030

URL: <https://www.psmarketresearch.com/market-analysis/metallocene-polyethylene-market-report>

3 Top French university bans use of ChatGPT to prevent plagiarism URL:

<https://www.reuters.com/technology/french-university-bans-use-chatgpt-plagiarism-2023-01-27/>

4 UNESCO unveils new AI roadmap for classrooms URL:

<https://news.un.org/en/story/2023/05/1137117>

***БЛИЗНЮК Л.М.,** к.філол.н., доцент*

Український державний університет залізничного транспорту

м. Харків, Україна

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МОВИ І МИСЛЕННЯ

Свідомість – це найвища функція мозку, властива лише людині, яка пов'язана з мовленням та перебуває в узагальненому та цілеспрямованому відображенні дійсності, у мисленнєвому регулюванні та самоконтролі поведінки людини.

Мова уособлює систему знаків і при цьому є засобом пізнання та спілкування людей. Без мови неможливо уявити пізнавальну діяльність особистості. Цей процес нерозривно пов'язаний з мисленням, оскільки думки людини завжди мають мовну форму, навіть коли люди думають «про себе». Отже, тільки в мові думка отримує своє реальне існування. При цьому мислення активно відображає об'єктивний світ у різноманітних теоріях, у вирішенні певних задач, узагальнено та опосередковано пізнаючи навколишні реалії.

Вільгельм фон Гумбольдт вважав взаємозв'язок між мовою та мисленням настільки тісним, що ототожнював ці два поняття. Мову, мислення та духовний світ людини він вважав виявленнями однієї й тієї ж сутності [1, с.308]. Ототожнюють мову і мислення багато інших лінгвістів. Зокрема, американський дослідник Л. Блумфілд вважав, що «...мислення є говоріння із самим собою...» [4, с.290].

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ І. ФІЛОСОФСЬКІ ТА ГУМАНІТАРНІ НАУКИ	5
АБАШНІК В.О. Григорій Сковорода у творчості Фелікса Гаазе (1882–1965)	5
АБАШНІК У.В. «Будинок привидів» (1942): особливості швейцарської комедії жахів	9
БЕРЕЗНИЙ В.М., ЄРМОЛЕНКО О.А., ЛИСЬОНКОВА Н.М. Трансформація освіти в епоху нейромереж	12
БЛИЗНЮК Л.М. Психофізіологічні основи мови і мислення	14
БЛИЗНЮК Л.М., МИХАЙЛОВА Є. Неогумбольдтіанство у визначенні мовної картини світу	16
БОЙЧЕНКО М.І. Цінності використання ші та вартості люської комунікації	18
ВАРЛАМОВА А.В., НЕШКО С.І. Переклад як засіб комунікації	21
ГАЙДЕМАНН Дітмар Герман Моральний скептицизм та етичний релятивізм	22
ДАНІЛ'ЯН В.О. Теорія регіональних розбіжностей Стейна Роккана	30
ДАНІЛ'ЯН В.О., РЯБЧЕНКО С.Р., БАБЕНКО К.А. Соціально-психологічні чинники формування здорового способу життя здобувачів вищої освіти	32
ДАРАГАН А., НАЗАРЕНКО І.Л. Особливості перекладу економічних текстів	34
ДОВЖЕНКО С.С., СВЕТОШ В.Ю. Особливості фізичної активності у зрілому віці у відповідності з європейськими стандартами	35
ДОНЕЦЬ С.М., ТАРУТА А. Переклад українських суспільно-політичних реалій англійською мовою	37
ЗАГРІЙЧУК І. Д. Комунікація та толерантність в умовах сучасної пограничної ситуації	39
ЗРОДНІКОВА К.В., УМРИХІНА К.О. Людина та інформаційно-комунікативні технології: виклик сучасності	43
ЗРОДНІКОВА К.В., МИНИННИК Д.В. Вплив культурної глобалізації на суспільство	44
КІМ К.В., КОВАЛЬОВА О.В., ШАПАТІНА О.О. Комунікації учасників освітнього процесу	45
КОДАЛЛЕ Клаус-Міхаель Дух прощення	47
КОЛЕСНИК К.Е. Образ кайзера Вільгельма в творчості німецького медальєра Карла Гьотца	53
КОЛЕСНИК К.Е., ІХНЕНКО С.О. Англо-ірландська книжкова мініатюра у ранньому Середньовіччі	60
КОММЕДАЛ О. Теорія гендеру та гендерної ідентичності С. М. Ольсен	67

Наукове видання
Відповідальність за редагування та достовірність інформації
несуть автори роботи

Людина, суспільство, комунікативні технології:
матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф.
26-27 жовтня 2023 р.

Reports of the XI International scientific-practical conference
“A person, a society, communicative technologies”

Відп. за випуск В.О. Даніл'ян

Підписано до друку 20.12.2023. Формат 60x84/16.
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап.
Ум. друк. арк. 27,67. Обл.-вид. арк. 41,8.
Наклад 300 пр. Зам. №

Видавець Мачулін Л.І.
тел. +38(068)886-52-57
editor2016@ukr.net
<http://knigoizdat.org.ua>
Свідоцтво про держреєстрацію:
сер. ХК №125 від 24.11.2004

Віддруковано в ПП Озеров Г. В.
м. Харків, вул. Університетська, 3, кв. 9.
Свідоцтво про реєстрацію: № 818604 від 02.03.2000.